

„Смъртоносният агнешки бут“*

Роалд Дал, 1953 г.

*Жена убива съпруга си със замразен агнешки бут, после се отървава от оръжieto на убийството, като нагостява с него разследващите полицаи. Доста услужливо оръжие, от гледна точка на Дал, макар Ламбиаз да не е толкова убеден, че опитна домакиня наистина ще сготви агнешки бут по описания от автора начин – т.е. без да го размрази, овкуси или накисне в марината. Няма ли да бъде резултатът абсолютно непригоден за ядене? Работата ми не е свързана с готвене... или с престъпления, но ако поставиш под съмнение този детайл, цялата история започва да се разплита. Въпреки това възражение разказът е от любимите ми заради едно момиче, което познавам и което някога харесваше „Джеймс и гигантската праскова“**.*

Ей Джей Ф.

На ферибота от Хаянис*** до Алис Айлънд Амелия Ломан лакираше ноктите си с жълт лак и докато го чакаше да изсъхне, преглеждаше бележките на предшественика си.

„Книжарница „Айлънд Букс“; приблизително 350 000 долара оборот годишно, по-голямата част от продажбите са през летните месеци от туристи, идващи през почивните дни, пишеше Харви Роудс. Сто и осемдесет квадратни метра търговска площ. Единствен постоянен служител на пъл-

* Роалд Дал (*Roald Dahl*, 1916–1990) – уелски писател от норвежки произход („Чарли и шоколадовата фабрика“, „Матилда“ и др.). Разказът е издаден в „Разкази с неочакван край“, изд. „Унискорп“, 2003 г. – *Б. пр.*

** „Джеймс и гигантската праскова“ – популярен детски роман от Роалд Дал, изд. „Ентусиаст“, 2011 г. – *Б. пр.*

*** Хаянис – най-голямото от седемте селища в община Барнстъбъл, на полуостров Кейп Код в щата Масачузетс, САЩ. Намира се на Атлантическия океан. Хаянис често е наричан „Столицата на Кейп Код“. – *Б. пр.*

но работно време е собственикът. Секция за малки деца. Незначително присъствие в интернет пространството. Слаба популярност сред местната общност. Ориентация предимно към художествената литература, което е добре за нас, но вкусът на Фикри е доста особен и без Ник едва ли ще може да се разчита на сериозни предварителни продажби. За негово щастие това е единствената книжарница на острова.“

Амелия се прозя – все още имаше лек махмурлук – и се запита дали толкова претенциозна малка книжарница си заслужава дългото пътуване. Докато лакът ѝ изсъхна обаче, неуморната ѝ ведрa природа взе отново връх. *Разбира се, че си заслужава!* Нейната специалност бяха малките претенциозни книжарници и особената порода хора, които ги притежаваха. Талантите ѝ включваха и едновременното изпълнение на различни задачи, избирането на подходящото вино за вечеря (и развилото се като следствие от това умение да обгрижва прекалилите с пиенето приятели), градинарството, броденето из непознати места и други загубени каузи.

На слизане от ферибота телефонът ѝ звънна. Не разпозна номера – никой от приятелите ѝ вече не използваше телефона си като телефон. Беше доволна от възможността да се разсее, а и не искаше да бъде от хората, които смятат, че добрите новини идват само от обаждания, които очакват, и то от познати. Търсеше я Бойд Фланаган, третата ѝ уговорена по интернет среща, оказала се пълен провал – преди около шест месеца я бе завел на цирк.

– Опитях се да ти пратя съобщение преди няколко седмици – каза той. – Получи ли го?

Тя му обясни, че наскоро си е сменила работата и е имала проблеми с телефона си.

– Освен това преосмислих цялата идея за интернет срещите. Не съм сигурна, че това е за мен.

Бойд явно не чу последната част.

– Искаш ли да излезем отново заедно? – попита той.

Ре: срещата им. За известно време представлението в цирка бе помогнало да не се вторачват във факта, че двамата нямат нищо общо. Но в края на последвалата вечеря великата истина за тяхната несъвместимост бе излязла наяве. Може би трябваше да стане очевидна от невъзможността

да стигнат до съгласие какъв аперитив да изберат или от признанието му по време на основното ястие, че не харесва „старите неща“ – антиките, къщите, кучетата, хората. Все пак Амелия не си позволи да стигне до категорично мнение преди десерта, когато го попита коя книга е оказала най-голямо влияние върху живота му, и той отвърна: „Принципите на счетоводството“, част II“.

Затова сега каза много внимателно, че не, по-скоро не би искала да излязат заедно.

– Добре ли си? – попита накрая тя.

– Не се дръж снизходително с мен.

Амелия знаеше, че трябва да затвори, но не го направи. Част от нея искаше да чуе историята му. Какъв е смисълът от ужасните срещи, ако не можеш да разкажеш на приятелите си някоя забавна случка след това?

– Моля?

– Е, сигурно си забелязала, че не ти се обадох веднага, Амелия. Не го направих, защото срещнах друга, по-готина жена, но когато не се получи с нея, реших да ти дам втори шанс. Затова не си мисли, че си по-велика от мен. Имаш прилична усмивка, признавам, но зъбите ти са прекалено големи, както и задникът ти, а и вече не си на двайсет и пет години, макар да пиеш като такава. А и не забравяй, че на харизан кон зъбите не се гледат.

После харизаният кон се разплака.

– Съжалявам. Наистина съжалявам.

– Всичко е наред, Бойд.

– Какво ми има? Циркът беше забавен, нали? Не съм чак толкова лош.

– Беше страхотно. Циркът беше много оригинална идея.

– Но сигурно има причина, поради която не ме харесваш. Бъди честна с мен.

Амелия имаше купичка причини да не го харесва, особено в този момент. Избра една.

– Помниш ли как ти казах, че работя в издателство, а ти отвърна, че не си падаш много по четенето?

– Значи си сноб – заключи той.

– За някои неща предполагам, че наистина съм. Виж, Бойд, на работа съм. Трябва да тръгвам – затвори телефо-

на Амелия. Не беше суетна, а и определено не държеше на мнението на Бойд Фланаган. Пък и той всъщност не говореше на нея. Просто бе най-прясното му разочарование. Тя също имаше своите разочарования.

Беше на трийсет и една и мислеше, че досега трябваше да е срещнала някого.

И все пак...

Позитивната страна на Амелия вярваше, че е по-добре да си сам, отколкото с човек, който не споделя твоите интереси и ценности. (*Така е, нали?*)

Майка ѝ обичаше да казва, че романите са съсипали представите ѝ за истинските мъже. Това твърдение обиждаше Амелия, защото намекуваше, че четеш само книги с класически романтични герои. Не че имаше нещо против някой роман с романтичен персонаж от време на време, но вкусовете ѝ бяха много по-разнообразни от това. Нещо повече, обожаваше образа на Хъмбърт Хъмбърт*, но определено не го желаше за свой житейски партньор, гадже или дори случаен познат. Изпитваше същото към Холдън Колфийлд, мистър Рочестър и мистър Дарси**.

Табелата на верандата на пурпурната къща във викториански стил бе доста изтрита и Амелия за малко да я подмине.

АЙЛЪНД БУКС

Предлага ексклузивно качествена литература
в Алис Айлънд от 1999 г.

*Човекът не е самотен остров. Всяка книга е цял един свят***.*

Вътре младо момиче седеше зад касата и четеше новия сборник с разкази на Алис Мънро****.

* Героят разказвач от „Лолита“, Вл. Набоков. – *Б. пр.*

** Холдън Колфийлд – героят на Селинджър от „Спасителят в ръжта“, мистър Рочестър – герой от „Джейн Еър“, Шарлот Бронте; мистър Дарси – герой от „Гордост и предразсъдъци“, Джейн Остин. – *Б. пр.*

*** Перифраза на стихотворението на Джон Дън (1572–1631) „Никой човек не е остров“. – *Б. пр.*

**** Алис Мънро (*Alice Ann Munro*, 1931) – канадска писателка, майсторка на късия разказ. Носител на Нобеловата награда за 2013 г. – *Б. пр.*

– О, как е книгата? – попита Амелия. Обожаваше Мърно, но освен през отпуската си рядко имаше време да чете книги, които не бяха свързани с работата ѝ.

– Искат ни я в училище – отвърна момичето, сякаш това отговаряше на въпроса.

Амелия се представи като агент по продажбите от „Птеродактил Прес“ и момичето, без дори да вдигне глава от страницата, посочи разсеяно зад себе си.

– Ей Джей е в офиса си.

Купчини от предварителни копия на книги, някои дори неподвързани, които издателите предоставят на книжарите и журналистите с рекламни цели, бяха струпани от двете страни на коридора и сякаш всеки момент щяха да се срутят. Амелия изпита познатото чувство на отчаяние. Голямата торба, метната на рамото ѝ, съдържаше някои бъдещи допълнения към купчините на Ей Джей и каталог, пълен със заглавия, които трябваше да представи и да се опита да продаде. Тя никога не лъжеше за книгите от списъка си. Обикновено намираще да каже нещо хубаво за всяка една или ако не успееше, нещо положително за корицата ѝ, а ако се провалеше и в това, за автора или за сайта на автора. *И затова ми плащат големите пари*, казваше си понякога сама на себе си. Печелеше по 37 000 долара на година с вероятност и за бонуси, въпреки че никой с нейната работа не бе изкарвал бонус от много дълго време.

Вратата към офиса на Ей Джей Фикри бе затворена. Амелия бе на половината път до нея, когато ръкавът на пуловера ѝ се закачи за една от купчините и стотина книги, може би дори повече, се стовариха на пода с оглушителен трясък. Вратата се отвори и Ей Джей Фикри се подаде от офиса си. Погледът му се втренчи в хаоса на земята и после се премести към тъмнорусата гигантка, която истерично се опитваше да подреди отново на купчина разпилените книги.

– Коя, по дяволите, сте вие?

– Амелия Ломан.

Тя натрупа един върху друг още десетина тома и половината от тях паднаха в същия миг на пода.

– Оставете – каза Ей Джей. – Тези неща не могат да се подредят. Не помагате. Моля, вървете си.

Амелия се изправи. Беше поне десет сантиметра по-висока от него.

– Но ние имаме среща.

– Нямаме среща – отвърна Ей Джей.

– Имаме – настоя Амелия. – Пратих ви имейл миналата седмица за зимния ни каталог. Отвърнахте, че е удобно да ви посетя или в четвъртък, или в петък следобед. Писах ви, че ще дойда в четвъртък.

Кореспонденцията им бе кратка, но беше сигурна, че не е плод на въображението ѝ.

– Вие сте търговски агент?

Амелия кимна с облекчение.

– От кое издателство бяхте?

– „Птеродактил“.

– Представителят на „Птеродактил Прес“ е Харви Родс – отвърна Ей Джей. – Когато ми писахте миналата седмица, реших, че сте асистентка на Харви или нещо подобно.

– Аз съм заместникът му.

Ей Джей въздъхна тежко.

– В коя компания се е преместил Харви?

Харви бе мъртъв и за секунда Амелия се замисли дали да не се пошегува нещо за небесната компания на задгробния живот, в която той вече бе служител.

– Харви е мъртъв – каза тя предпазливо. – Мислех, че сте чули.

Повечето от клиентите в списъка ѝ вече бяха чули. Харви беше легенда, доколкото един търговски представител в издателство може да бъде такава.

– Имаше некролог в бюлетина на Асоциацията* и дори май в „Пъблишърс Уикли“ – допълни тя с донякъде извинителен тон.

– Не следя много новините в издателския бизнес – каза Ей Джей. Свали очилата си с черни рамки и дълго ги бърса.

– Съжалявам, ако това ви идва като шок – Амелия сложи ръка на рамото му, но той я избута.

* Американската асоциация на книжарите (*American Booksellers Association, ABA*). – Б. пр.

– Защо смятате, че ме интересува? Почти не познавах човека. Виждах го три пъти в годината. Не е достатъчно, за да наречеш някого „приятел“. И всеки път, когато се срещаме, се опитваше да ми продаде нещо. Това не е приятелство.

Амелия виждаше, че Ей Джей не е в настроение за запознаване със зимния им каталог. Трябваше да му предложи да дойде някой друг ден, но после се замисли за двучасовия път до Хаянис и за осемдесетминутното пътуване до Алис, и за графика на фериботите, които ставаха все по-нередовни след октомври.

– След като вече съм тук – каза тя, – имате ли нещо против да ви представя някои от зимните заглавия на „Птеродактил“?

Кабинетът на Ей Джей бе дрешник. Нямаше прозорци, нямаше картини по стените, нито семейни снимки на бюрото, никакви джунджурийки, нито втори изход за бягство или спасение. В стаята имаше книги, евтини метални лавици като в гараж, шкаф с чекмеджета за документи и направо дъвен, вероятно още от ранната ера на компютрите в края на XX век, монитор. Ей Джей не ѝ предложи пиетие и макар Амелия да бе жадна, не си поиска. Разчисти един стол от струпаните върху него книги и седна.

Извади зимния каталог и започна да го прелиства, като представяше новите заглавия. Беше най-малкият за годината – по отношение и на размера, и на очакванията. Малко на брой големи (поне обещаващи да са такива) дебюти; всичко останало бяха заглавия, за които издателят имаше слаби надежди за комерсиален успех. Въпреки това Амелия често харесваше най-много именно „зимняците“. Те бяха подценените, неамбициозните, непопулярните, на които човек не би заложил пари, ако бяха коне на хиподрума. (Не е много трудно да се досетиш, че именно така се възприемаше и тя самата.) За последно остави любимата си книга – мемоар, написан от осемдесетгодишен мъж, който цял живот е бил ерген и се бе оженил едва на седемдесет и осем години. Сърпругата му починала две години след сватбата им, на осемдесет и три. Рак. Според кратката биографична бележка авторът бе работил в ресор наука като репортер за различни

вестници от Средния запад и прозата му бе точна, забавна, лишена от блудкава сантименталност. Амелия бе плакала неудържимо във влака от Ню Йорк до Провидънс. Знаеше, че „Късно разцъфване“ е малка книжка и описанието ѝ е в голяма степен клише, но бе сигурна, че и други хора ще я харесат, ако им се даде шанс. Според нейния личен опит повечето проблеми на хората можеха да се разрешат, стига да се даде шанс на повече неща.

Беше по средата на описанието на „Късно разцъфване“, когато Ей Джей отпусна глава на бюрото си.

– Нещо не е наред ли? – попита Амелия.

– Това не е за мен – каза Ей Джей.

– Просто пробвайте с първата глава – побутна тя към него предварителното копие на книжката. – Знам, че темата може да звучи прекалено сантиментално, но когато видите как е напи...

Той я прекъсна:

– Това не е за мен.

– Добре, тогава ще ви разкажа за нещо друго.

Ей Джей си пое дълбоко дъх.

– Струвате ми се достатъчно приятна млада дама, но вашият предшественик... Работата е там, че Харви познаваше вкусовете ми. Всъщност той имаше същия вкус като моя.

Амелия остави книгата на бюрото.

– Бих искала да имам възможността и аз да ги опозная – каза тя, чувствайки се донякъде като героиня от порнофилм.

Той измърмори нещо приглушено. Стори ѝ се, че чу „Какъв е смисълът?“, но не беше сигурна.

Амелия затвори каталога на „Птеродактил“.

– Мистър Фикри, моля ви, кажете ми какво харесвате.

– *Харесвам* – повтори той някак разсеяно. – А защо да не ви кажа какво *не* харесвам? Не харесвам постмодернизма, постапокалиптичните сценарии, *post mortem** разказвачи или магическия реализъм.

Рядко се поддавам на уж оригинални постановки в книгите, многопластови начала, картини там, където не

* От лат.ез. – след смъртта. – *Б. пр.*

би трябвало да ги има – общо взето, всякакви литературни номера. Намирам художествената литература за Холокоста или за която и да е друга световна трагедия за проява на лош вкус – само документалистика по темата, моля. Не харесвам миш-маш жанровете а ла детективски романи или литературни измишльотини. Литературата трябва да бъде литература, жанрът трябва да си е жанр, а смесицата на видовете рядко постига удовлетворителен ефект. Не харесвам детските книги, особено онези със сираци, и предпочитам да не задръствам рафтовете си с ърбън фентъзи. Не харесвам нищо над 400 страници и нищо под 150. Отвратен съм от книги на телевизионни звезди, написани от автори призраци, от книги със снимчици на знаменитости, от спортни мемоари, книги, съпътстващи филми, и такива, отнасящи се за популярни личности, и – предполагам, че тук няма да коментирате нищо – романи за вампири. Рядко поръчвам дебюти, чиклит, поезия или преводна литература. Бих предпочел да не зареждам и поредици, но нуждите на джоба ми ме принуждават да го правя. В случая не е необходимо да ми разказвате за „следващата голяма поредица“, преди да се е изкачила до челото в списъка с бестселъри на „Ню Йорк Таймс“. Но най-вече, мис Ломан, намирам жалките литературни мемоари на дребни стари мъже, чиито стари жени са умрели от рак, за абсолютно непоносими. Независимо колко добре са написани според търговския представител на издателството. Независимо колко екземпляра ще ми обещаете, че ще продам в Деня на майката.

Амелия се изчерви, въпреки че бе по-скоро ядосана, отколкото засегната. Беше съгласна с някои от казаните от Ей Джей неща, но маниерът му бе ненужно обиден. „Птеродактил Прес“ и без това не продаваше и половината от тези заглавия. Вгледа се в мъжа пред себе си. Беше по-възрастен от нея, но не много, не повече от десет години. Беше прекалено млад, за да харесва толкова малко неща.

– Какво харесвате? – попита пак тя.

– Всичко останало – отвърна той. – Признавам и известна слабост, от време на време, към сборниците с къси разкази. Клиентите обаче изобщо не ги купуват.

В списъка на Амелия имаше само един сборник с разкази, дебют. Не го бе изчала целия и времето, с което разполагаше, подсказваше, че едва ли ще го довърши някога, но бе харесала първия разказ. Шестокласници от Америка и шестокласници от Индия участват в международна литературна програма. Разказът се водеше от името на момче с индийски произход, което постоянно подвеждаше съучениците си с погрешна информация за индийската култура. Амелия се прокашля, защото гърлото ѝ бе още пресъхнало.

– „Годината, в която Бомбай стана Мумбай“. Мисля, че това специално ще ви хар...

– Не – отсече той.

– Още не съм ви казала за какво става дума.

– Просто не.

– Но защо?

– Ако бъдете честна със себе си, ще признаете, че ми казвате това, защото съм отчасти индиец и смятате, че ще проявя специален интерес към темата. Прав ли съм?

Амелия си представи как разбива античния компютър върху главата му.

– Казвам ви го, защото споделихте, че харесвате разкази! И това е единственият сборник в каталога ми. И за ваше сведение... – тук тя излъга – този сборник е просто великолепен, от първия до последния разказ. Въпреки че е дебют. И знаете ли какво? – изправи се Амелия. Виеше ѝ се свят. Може би бе прекалила с пиенето? Главата ѝ бумтеше бясно, сърцето ѝ също. – Харесвам дебюти. Харесва ми да откривам нещо ново. Това е част от причините, поради които се занимавам с тази работа. И, и... Искате ли мнението ми?

– Не съвсем – каза той. – На колко години сте, двайсет и пет?

– Мистър Фикри, имате прекрасна книжарница, но ако продължавате така... така... по този начин... – като малките деца и тя, когато бе притеснена, повтаряше думите си, – ако продължавате с това закостеняло мислене, скоро изобщо няма да има „Айлънд Букс“.

Стовари „Късно разцъфване“ заедно със зимния каталог на бюрото му. На излизане в коридора се спъна в разпилените по пода книги.